

Пролетарі всіх країн, єднайтесь!

ЗА НАУКОВІ ВІДОВИ

ОРГАН ПАРТКОМУ, РЕКТОРАТУ, ПРОФКОМІВ ТА КОМІТЕТУ ЛКСМУ ОДЕСЬКОГО ОРДЕНА ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА.

Видався з 1933 р.

№ 12 (1785).

30 БЕРЕЗНЯ 1990 РОКУ.

Ціна 2 коп.

Стали депутатами

ВІКЛАДАЧІ, ПРАЦІВНИКИ, СТУДЕНТИ УНІВЕРСИТЕТУ, ОБРАНІ ДЕПУТАТАМИ

17 БЕРЕЗНЯ 1990 РОКУ

До Верховної Ради Української РСР
(Жовтневий виборчий округ № 294):

1. РОМАНОВ Ю. С. — завідувач відділом астрономічної обсерваторії.

До Одеської обласної Ради народних депутатів:

1. ДРАГАН Г. С. — доцент кафедри теплофізики (виборчий округ № 4).

2. КОЗІЦЬКИЙ С. В. — доцент, фізичний факультет (виборчий округ № 99).

3. РОМАНОВ Ю. С. — завідувач відділом астрономічної обсерваторії (виборчий округ № 1).

4. ТОПЧІЄВ О. Г. — завідувач кафедрою економічної географії (виборчий округ № 77).

До Одеської міської Ради народних депутатів:

1. БОРИСОВ М. Ю. — аспірант кафедри політекономії (виборчий округ № 155).

2. ДРАГАН Г. С. — доцент кафедри теплофізики (виборчий округ № 9).

3. КАПОЧКІН Б. Б. — старший науковий працівник ОНДЛ-3 (виборчий округ № 202).

4. МАЛЯВІН Д. В. — доцент факультету РГФ (виборчий округ № 240).

5. НЕМЧЕНКО Ю. А. — доцент кафедри політичної історії.

Від імені своїх читачів редакція «ЗНК» щиро поздоровляє товаришів з іх обранням народними депутатами.

Успіху Вам в нелегкій роботі!

БЛАГОРОДНА МІСЯЦЯ ВЕТЕРАНІВ

20—21 БЕРЕЗНЯ 1990 РОКУ В МОСКВІ, У ПРИМІЩЕННІ МДУ ВІДБУВСЯ МІЖВУЗІВСЬКИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СЕМІНАР «РОБОТА ВЕТЕРАНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ВУЗІВ У СПРАВІ ПАТРІОТИЧНОГО ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНОГО ВИХOVАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В СУЧASNIX UMOVAX».

На семінарі було дві доповіді: «Перебудова вищої освіти і роль ветеранських організацій вузів у патріотичному інтернаціональному вихованні студентів» (доповідач заступник голови Держкомосвіти СРСР А. В. Овсянников).

У рамках семінару проведено дискусійний «Круглий стіл» за темою «Ветерани і студенти у вищій школі».

Завершальним акцентом семінару було ухвалене більшістю голосів Звернення до всіх ветеранських організацій вищих учбових закладів.

Учасники семінару склали Заяву пленуму Всесоюзної ради ветеранів війни і праці у зв'язку з 45-річчям Перемоги радянського народу у

Великій Вітчизняній війні 1941—1945 рр. і рішуче виступили проти будь-яких спроб очорнити безсмертний подвиг радянських людей, вбити клин між молоддю і тими, хто не шкодуючи власного життя, захистив честь і державну цілісність нашої країни від фашистських варварів.

Голова ради ветеранів ОДУ Г. Е. Дедякін, який брав участь у семінарі, як представник нашого університету, розповів:

— Ідея провести такий семінар народилася серед членів Комітету в справах ветеранів та інвалідів війни Верховної Ради СРСР. Річ у тім, що перебудова повинна спиратися на найбільш свідомі й динамічні верстви молоді, а це — студенти. В учбових закладах зосереджується також основна маса ветеранів, що є носіями соціалістичних моральних цінностей. Природно виникло питання про активізацію ветеранського руху. Безпосереднім же приводом до семінару стала підготовка до вроčистого святкування 45-річчя Великої Перемоги.

Власкор.

Телеграма з Регенсбурга

До нашого університету надішла телеграма з міста Регенсбурга (ФРН) на ім'я проректора професора М. П. Коваленка. Студентська рада Регенсбурзького університету Із задоволенням сприйняла пропозицію нашого вузу делегувати трьох своїх представників на тиждень до Одеси. Візит німецької делегації намічене на вересень цього року. У цей самий час до ОДУ прибуде на навчання також група студентів-славістів. У телеграмі вислови-

лено готовність прийняти наступного року в Регенсбургу представників студентства ОДУ.

Дедалі ширші контакти студентства Одеського й Регенсбурзького університетів — крок до розв'язання не лише сутопрагматичних, ділових завдань. Це також крок молодих людей назустріч одній однім. Це — рух до реального студентського самоврядування, в тому числі й у сфері міжнародних зв'язків.

Ю. ВИНОГРАДОВ.

ОБОВ'ЯЗОК, ПАМ'ЯТЬ І БІЛЬ

Така рубрика недавно з'явилася в «Студенческом меридиане». Під нею друкуються матеріали про студентів, які служили в Афганістані і не повернулися звідти. Створюється Всесоюзна книга пам'яті. Люди не повинні забувати тих, хто чесно виконував свій інтернаціональний обов'язок і загинув на полі бою.

На пропозицію про створення книги першими відгукнулись

комітети комсомолу Московської ветеринарної академії, Московського поліграфічного інституту, Московського ж таки Інституту сталі і сплавів.

А одесити? Мабуть, і в нашему університеті вчилися хлопці, які не повернулися з Афганістану. Треба розшукати їх прізвища, встановити дати народження й загибелі. І не відкладати цю справу на потім, адже за кож-

28 березня

1990 року

в пресі

опубліковано

проект

Статуту

КПРС

В ректораті ОДУ

На черговому засіданні ректорату, що проходило під головуванням виконуючого обов'язки ректора професора М. П. Коваленка, розглянуто питання про створення науково-навчального обчислювально-технічного центру (ННОЦ) і використання обчислювальної техніки в університеті (доповідали М. М. Чесноков і В. Є. Круглов), про виконання інструктивного листа Держкомосвіти СРСР № 40 стосовно виплати надбавок до посадових окладів викладачів за знання і використання в практичній роботі іноземних мов (О. І. Домбровський).

Заслухано також інформацію про безважливий обмін студентськими групами із зарубіжними вузами — партнерами та про участь Одеського університету в проведенні заходів у павільйоні «Вища школа» ВДНГ, УРСР протягом цього року.

У своєму повідомленні з першого питання М. М. Чесноков зазначив, що ідея створення ННОЦ народилася з потреби забезпечити ефективніше й доцільніше використання наявної в університеті сучасної обчислювальної техніки. Це, зокрема, передбачає не лише організацію чіткої роботи технічних засобів та їх комплексне обслуговування, а й режим фінансової економії в оплаті машинного часу.

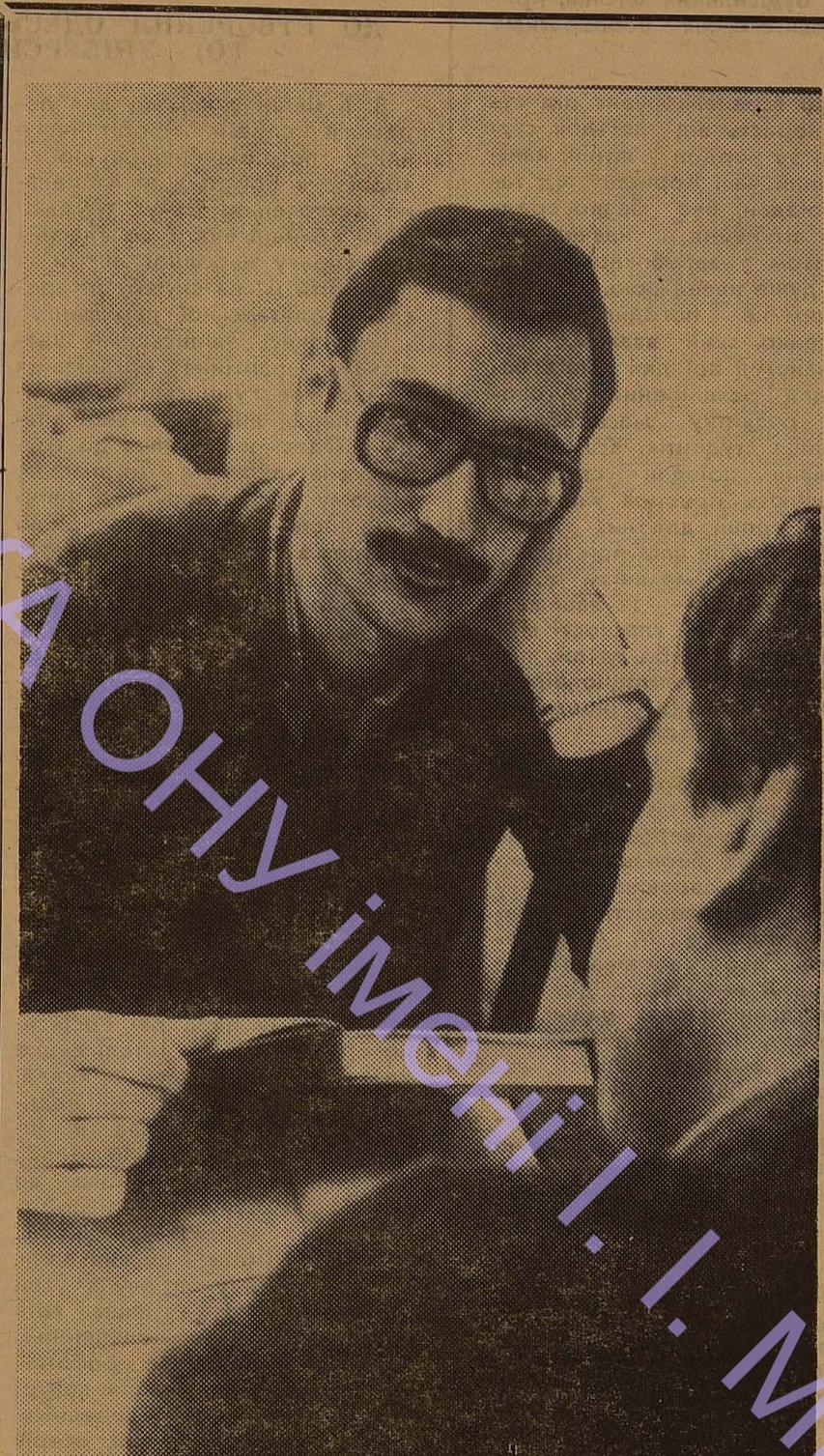
Розроблено положення про ННОЦ. Переваги такої форми організації роботи безперечні, бо електронна техніка з навчальною метою використовуватиметься безплатно — для навчання студентів і аспірантів, а вартість виконання господоговірних замовлень буде нижчою від вартості аналогічних послуг в інших відомствах міста.

Обслуговуючий персонал комплексу буде мінімальним. Важливо й те, що за результати діяльності комплексу персонально відповідатиме одна людина — директор.

У зв'язку з чутками стосовно невипрагданіх витрат на придбання нової і при цьому дорогої ЕОМ, що останнім часом поширяються в деяких університетських колах, М. М. Чесноков на офіційний запит «ЗНК» відповів:

— Керівництво університету справді дало згоду на встановлення в наших стінах та пайове використання сучасної супер-

(Закінчення на 2-ій стор.).

Цього навчального року до аспірантури ОДУ прийнято 67 чоловік, з яких 41 на стаціонарне і 26 — на заочне навчання.

Торік університетську аспірантуру закінчило 43 чоловіка. 19 з них залишились для роботи в університеті, інші дісталі призначення до вузів регіону — ОПІ, ОСГІ, ОВІМУ, до Одеського будівельного, до Одеського й Ізмаїльського педінститутів, до Миколаївського кораблебудівельного тощо.

Розподіл випускників аспірантури 1990 р. проходить в квітні, але вже на 1 березня деканати мали подати до відділу аспірантури дані про розподіл своїх аспірантів. Проте поки що таких даних від факультетів не надійшло.

НА ЗНІМКУ В. Пащука: аспірант кафедри теоретичної фізики В. Рилюк.

ним іменем — доля людини.

Члени комітету комсомолу ОДУ, люди, що пройшли фронтовими дорогами Афганістану, студенти! Кому, як не вам, очолити й повести цю роботу? Во в нашему училищі закладі, на сором нам усім, немає поки що навіть стендів з іменами тих, хто воював в Афганістані і зараз вчиться, не кажучи вже про тих, хто з війни не повернувся. Наш обов'язок — пам'ятати про все!

В ректораті ОДУ

[Закінчення.
Початок на 1-й стор.]

ЕОМ «Ельбрус». Але надійшла вона в рамках військової конверсії, отже університет за неї жодних грошей не платив.

Пункти угоди про це були предметом всебічного обговорення представницької консультаційної комісії при ректорі. а до складу її входили компетентні спеціалісти, думки яких часом були діаметрально протилежними. Наслідком такого об'єктивного обговорення стала рекомендація ректорові угоду вкладати. Умови її дуже вигідні для університету: протягом 5 років «Ельбрус» безплатно обслуговуватиметься зусиллями спонсора. Він бере на себе також усі клопоти, пов'язані зі встановленням та налагодженням машини.

За це спонсор бере 20 процентів машинного часу і зацікавлений у тому, щоб університет готовив йому спеціалістів для роботи на цій машині.

«Ельбрус» використовуватиметься переважно для великих обчислювальних робіт в інтересах фундаментальних наук, а виконання на ньому робіт господарської тематики дасть змогу заробляти валюту, яку можна буде використати для придбання персональних комп'ютерів.

З інформації О. І. Домбровського випливає, що відділ зарубіжних зв'язків розпочав уже практичне оформлення обміну студентськими групами із зарубіжними вузами. Зокрема, є план надіслати до університетів США, Чехословаччини, НДР, ФРН, Польщі й Іспанії 120 студентів з різних факультетів університету. Поїздки плануються на липень і вересень.

Під час досить зацікавленого обговорення цього питання було висловлено чимало різних думок. Дехто, наприклад, занепокоївся тим, що сьогоднішнє фінансове становище не дасть університетові змоги взяти на себе витрати на поїздки студентів. Потрібен спеціальний фонд. Одним з джерел його поповнення може стати, скажімо, плата за підготовку спеціалістів, які виявили бажання набути другої професії (Л. Х. Калустян). На думку Ю. П. Бощака, ці поїздки не повинні переворюватися на туристські. До складу груп треба добирати людей не за принципом знання мови, а з інтересом майбутньої спеціальності. Л. М. Голубенко вважає, що посилати на стажування за кордон треба передусім тих випускників, яких збираються залишити для роботи чи дальншого навчання в університеті.

М. М. Чесноков висловив кілька конкретних пропозицій з обговорюваного питання: з першого курсу кожен студент повинен знати, що він має право стати претендентом на по-

їздку за кордон — не лише для ознайомлення, а й для навчання (це стосується й аспірантів), і кожному треба мати чітке уявлення про те, яким параметрам у цьому плані йому слід відповідати. Така постановка справи може стати добром стимулом у навчанні. Щодо фінансів, то частину витрат на зарубіжну поїздку повинні брати на себе й студенти — 25 чи 15 процентів. Це питання треба розв'язувати колективно і продумано. Добром джерелом поповнення фонду зарубіжних поїздок можуть стати відрахування з резервів комітету комсомолу. Комітет комсомолу може також запровадити одну—дві спеціальні премії кращим студентам у вигляді оплаченої поїздки за кордон. Корисною для спецфонду може бути і пайова участь студентського профкому, студентських будівельних загонів, при-університетських кооперативів тощо.

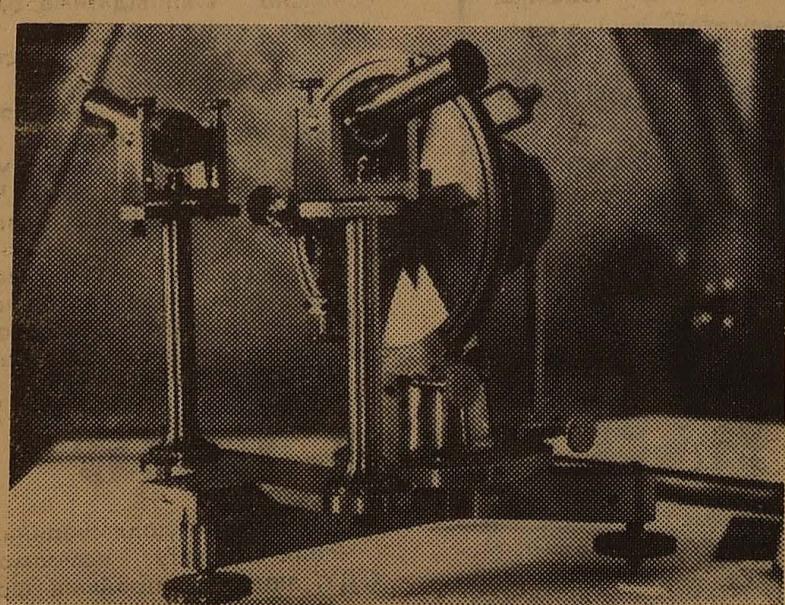
В. Д. Тараненко узяв під сумнів користь від поїздок студентів за кордон у літній, канікулярний час. Користь від такої поїздки, без безпосереднього зв'язання з навчальним процесом у зарубіжному вузі, буде дуже невеликою.

З ним не погодився М. П. Коваленко, який вважає, що й ознайомчі поїздки дають багато для розширення кругозору та розвитку масштабного мислення студентів. Крім того, зарубіжні поїздки студентів підвищують престиж університету. А гроші для них треба заробляти. Але слід при цьому відшліфувати механізм добору кандидатів — із забезпеченням широкої гласності в їх обговоренні. Треба також подумати про організацію ефективного вивчення іноземних мов в університеті.

Передбачуване порядком дійсним питання про фінансове становище університету за станом на 26 березня цього року не обговорювалося у зв'язку з неготовністю головного бухгалтера М. А. Переякіного. Не обговорювалося це питання й наступного дня — на засіданні вченого ради університету, бо... не прийшов жоден з членів комісії, яка перевіряла справи бухгалтерії. Ця більш аніж дивна ситуація поглибилася ще й заявою проректора М. П. Коваленка про те, що йому невідомі причини неявки членів комісії.

Чи не звернулись у цьому зв'язку до сенату дружнього нам університету в Регенсбургу з проханням допомогти навести порядок у фінансовому господарстві ОДУ? Це, мабуть, чи не єдиний спосіб поставити, нарешті, крапку над «і» в «одвічній» проблемі Одеського університету.

М. УСПЕНОВ.

Цей старовинний мікроскоп належав славетному російському мінералогу, професору Новоросійського університета Ромулу Олександровичу Пренделю (1851-1904). Сьогодні антиварній прилад знаходитьться в експозиції петрографо-мінералогічного музею при геолого-географічному факультеті ОДУ.

Напередодні 125-річчя університету варто згадати про відатного вченого, завдяки якому цей музей перетворився на один з крупніших вузівських мінералогічних музеїв країни.

Фото Є. Краснопольського.

до 125-річчя університету

Про перемогу Великої Жовтневої соціалістичної революції Одеса діялася того самого дня. Трудящі міста, моряки й солдати, прогресивна студентська й учнівська молодь та інтелігенція на численних мітингах вітали перемогу соціалістичної революції в Петрограді, вимагали встановлення влади Рад в Одесі і, відповідаючи на заклик Одеського комітету РСДРП(б) згуртуватися для боротьби за перемогу революції, заявляли про свою готовність виступити зі зброя в руках за Радянську владу і грудьми стати на захист революції.

Але, як відомо, Радянська влада в Одесі була встановлена аж 18 січня 1918 року.

Створений у місті крайовий Раднарком, використовуючи досвід російського народу, який уже зробив на той час перші кроки по шляху соціалістичного будівництва, в умовах складної боротьби із зовнішніми й внутрішніми ворогами взявшись до соціалістичних перетворень. Було впроваджено робітничий контроль і націоналізовано землю, велику промисловість, транспорт, флот і банки, було зроблено перші кроки в будівництві нової радянської школи.

Сторінки історії

ДО СТВОРЕННЯ ОДЕСЬКОГО (НОВОРОСІЙСЬКОГО) УНІВЕРСИТЕТУ: 1917—1920.

В. І. Ленін учив, що для перемоги справи робітничого класу потрібні знання, що є зброя в боротьбі за соціальне визволення. Тому трудящі маси повинні взяти до власних рук справу народної освіти і поставити її на службу інтересам пролетарської держави.

Керуючись ленінськими вказівками, партійна організація більшовиків Румунського фронту в перші дні Радянської влади в Одесі звернулася до трудящих із закликом «До знань!», у якому вказувалось, що непісменність мас була козирною картою в руках буржуазії, одним із засобів гноблення пролетаріату і втримання над ним влади.

Але питання освіти трудящих тісно пов'язувалося з приверненням на бік Радянської влади працівників школи. Тому партійна організація Одеси через свій друкований орган «Голос пролетарія» звернулася до інтелігенції із закликом відмовитися від саботажу і діяти у спілці з народом.... Бойова секція Румчериода виступила з відозвою «Всім товаришам офіцерам, чиновникам і всьому інтелігентному народові Російської республіки!». Інтелігенцію кликали наслідувати приклад кращих людей Росії — Радишева, Пестеля, Рильєва та інших, хто віддав себе народові.

Закликав інтелігенцію до тісної співдружності з робітниками і колективом матросів. «Хай ваші імена,—писали вони,— не будуть у затінку в той час, коли це є не лише геть неприпустимим, а й злочинним. Швидше беріться до роботи!»

Нещадно викриваючи контрреволюційну суть Всеросійської вчительської спілки, есерів і меншовиків, які намагалися втримати інтелігенцію під своїм впливом, більшовик М. Одеси добилися того, що передова частина міської інтелігенції відгукнулася на їхні заклики і тісно пов'язала свою долю з життям і боротьбою трудящих за побудову нового соціалістичного ладу і, зокрема, нової радянської школи. Серед найвизначніших представників такої інтелігенції передусім слід називати Е. М. Щепкіна, Д. К. ТреТЬякова, П. О. Потапова, З. А. Бабайцеву, які активно включились у громадське життя і взяли діяльну участь у читанні лекцій для трудящих, в організації шкіл для робітників, у розробці проектів нової школи тощо.

У перші місяці після перемоги Жовтня Одеський крайовий Раднарком сконцентрував свою увагу переважно на питаннях перебудови початкової і середньої школи. Що ж до вищої, то вона поки що залишалася без змін. Новоросійський університет за своєю структурою і складом викладачів був таким самим, як і до встановлення Радянської влади, щоправда, дехто з викладачів почав переходити на більші трудящі.

Доведений Тимчасовим урядом

чуваних до університетської науки, і запровадити специфічний добір середовища у вищих учбових закладах.

Є. М. Щепкін почав переговори з представниками прогресивної професури про створення нового керівництва вузу, проте ліва професура, посилаючись на те, що вона «стоїть на позиціях університетської автономії і становить меншість усієї професорської колегії», відмовилася від участі в керівництві. Тоді Щепкін запропонував тимчасово передати керівництво університетом революційній студентській раді — на зразок того, як це було в Мюнхенському університеті під час революції в Німеччині. Революційна студентська рада погодилася. Складалася вона з семи чоловік. Один з членів ради мав повноваження для відносин з комісаріатом освіти. А всі гуртом діяли під наглядом професора Щепкіна.

Колишнє керівництво університету — ректор, проректор і декани факультетів на 27 квітня були вже звільнені від своїх обов'язків. Учена рада університету свої засідання тимчасово припинила. Факультети збиралися для обговорення питань викладання під головуванням секретаря. На цих зборах був і представник ревстудради. Чотири факультетські секретарі становили секретariat ревстудради і тримали зв'язок між ради та факультетами. Всі інші студентські організації підлягали розпускові.

Для оздоровлення викладацького складу Щепкін своїм наказом усунув від роботи реакційну і непрацездатну професуру. На місця звільнених пропонувалося висувати молодих викладачів, що їх факультети вважали за потрібне прирівняти в правах до професорів. Списки кандидатур треба було подати до 29 квітня на затвердження комісара.

Більшість викладачів, яка згодом працювала чесно і на користь Радянської держави, тоді суті названих вище заходів не зрозуміла. На засіданні 26 квітня 1919 року вчена рада 68 голосами (при двох проти і одному, що утримався) заявила протест проти розпоряджень комісара освіти. У рішенні, що його за дорученням підготували професори Солнцев, Зав'ялов, Васильковський, Янішевський і Покровський, дій комісара розглядалися як «адміністративне свавілля», що завдає серйозної шкоди вищій школі. Нова форма керівництва університетом відкидалася. Головним мотивом цього було те, що керівництво переходило до рук людей, які «не знали складної структури університету» і ще тільки починали «своє знайомство з основами наукових знань». Протестуючи проти розпоряджень комісара, вчена рада заявила, що вона «складає з себе відповіальність за долю університету».

Заходи ж комісара освіти Є. М. Щепкіна зумовлювалися самим життям: треба було вирвати університет з-під впливу реакційної професури, що чинила опір Радянській владі в пе-ретворенні вищих учбових закладів на вогнища нової соціалістичної культури. В умовах, коли дореволюційна адміністрація, що складалася з представників реакційної професури, відмовлялася від нового, а ліва професура вичікувала, — нічого іншого не лишалося, як передати керівництво до рук революційного студентства — ревстудради. Те, що вона не мала керівного досвіду, не могло бути переконливим аргументом в умовах революції, бо такого досвіду тоді не було взагалі.

[Далі буде].

І. КАЛМАКАН,
кандидат історичних
наук, доцент кафедри
Історії СРСР, випускник
ОДУ 1962 р.

Готовимся к съезду

ПРЕОДОЛЕВАЯ СТЕРЕОТИПЫ

21 марта первыми в университете отчитывались коммунисты деканата по работе с иностранными студентами и кафедр РКИ. На открытое партийное собрание были приглашены все члены трудового коллектива, беспартийные, заинтересованные вопросыами перестройки партии.

Отчетный доклад секретаря партбюро Л. В. Скрябиной отмечался глубоким анализом почти полуторагодового этапа жизнедеятельности коллектива в условиях противоборства первичных организаций и аппарата, экономической и политической нестабильности общества.

Коммунисты первички, — их 19 — активно отреагировали на доклад: более двух часов они всесторонне обсуждали работу своего партийного лидера, и, конечно, свою собственную. Оценка была действительно однозначной: «удовлетворительно», а Л. В. Скрябиной объявили благодарность. Но когда перешли к рассмотрению проекта решения, т. е. планов на будущее, дали о себе знать старые привычки.

Положения этого решения оказались либо неконкретными, либо касались исключительно учебных, административных, материально-технических вопросов. Главного — концепции партийной работы со студентами, роли и места партийной организации в университете — не было. И хотя проект постановления был принят «за основу», по сути впервые участники собрания отказались от утверждения ради утверждения. Впервые было решено провести «второе чтение».

Серьезно отнеслись коммунисты и к выборам нового состава партбюро: понимание того, что именно первичка будет решать все вопросы, что уже пора брать власть в свои руки, не дожидаясь «указаний», привело их к мысли отойти от традиционной схемы.

Уважаемый Владимир Васильевич!

В предыдущем номере «ЗНК» опубликована Ваша реальная с обвинениями в мой адрес. Я бы не стал отвечать через газету, если бы это был единичный случай, а не проявление занимаемой Вами позиции в отношении университетской газеты.

Напомню только о некоторых моментах. Резко отрицательную реакцию вызвало у Вас опубликование в «ЗНК»

моей статьи «Ота вже агресивно-слухняна більшість...», в которой я подверг критике закулисные манипуляции городского партаппарата в связи с выборами секретаря Центрального райкома партии («ЗНК» № 32, 1989). Аналогичным образом было воспринято и мое интервью со студентом истфака Анатолием Мисечко, в котором были подняты острые проблемы отношения студенческой молодежи к неформальным движениям и, в частности, к РУХу («Вчимося мислить», «ЗНК» № 12, 1989). Кстати, это один из примеров «благожелательного» отношения парткома к неформалам, о котором Вы говорите в рецензии.

Припомните, наконец, историю о опубликовании статьи И. М. Поповой «Демократия и личная ответственность». Зная Ваше отношение к материалам подобного рода, я считал необходимым сообщить Вам о намерении опубликовать эту статью. Не хотелось бы описывать в деталях состоявшийся между нами разговор. «Вы знаете, что эту статью отказалось опубликовать все одесские газеты?», «Если посмеете, придется положить на стол свой партийный билет». Как известно, статья была полностью опубликована в «ЗНК» № 19 от 26 мая 1989 года. И я настоятельно прошу Вас и всех угодливо поддакивающих Вам товарищев еще раз внимательно прочесть эту статью и сравнить изложенные в ней мысли с положениями проекта Платформы ЦК КПСС к XXVIII съезду партии.

Парторганизация деканата по работе с иностранными студентами и кафедр РКИ просит всех коммунистов университета поддержать кандидатуры А. П. Федчука и И. П. Зелинского.

С. ЕРМОШКИН,
зам. председателя
партбюро.

О ЧЕМ ПОВЕДАЛ Д. РИШЕЛЬЕВСКИЙ

Слава Богу! У нас демокра-скажем, Университет или людьми! Если бы знаменитый Одес- бой другой научный центр, ский Дюк заинтересовался пси- стали достоянием истории. хологией, ему бы пришлось вы- подписать статью в «ЗНК», зывает у меня поразительная прибавляя к фамилии дворян- осведомленность Д. Ришелевского о моей скромной особе. скую частицу «де». Нынешний автор предпочел псевдоним Д. Ришелевский. Скромно и со вкусом. Но дело не в этом. Кем бы ни был Д. Ришелевский, я от всей души призна- лен ему за статью, за выска- занную в мой адрес критику, за то, что, как принято выражаться в дипломатических кругах, есть основания для осторожного оптимизма, и для психологии в университете настает лучшие времена.

И все же, пренебрегая известным принципом «себе до- роже», хотел бы сделать не- сколько уточнений.

Прежде всего вызывает возражение утверждение Д. Ришелевского о том, что И. Г. Беляевский вступил в диалог с университетом. При всем моем уважении к автору статьи и ко всем лицам, упомянутым в «Ис- поведи...», у меня все же нет достаточных оснований для отождествления их с Универ- ситетом.

Моя статья преследовала бо- лее скромные цели — обратить внимание научной общественности на очень плохие условия, в которой приходится существовать университетской психоло- гической науке. Очень хо- чется верить, что времена, ког- да администрация воплощала,

Больше всего мне не хочется следовать формуле: «Ты меня уважаешь? Нет? И я тебя не уважаю». Именно в противовес этой формуле, при безусловном уважении к личности оппонента, считаю необходимым посвятить несколько слов деятельности моей кафедры. Сегодня в активе кафедры уча- стие во Всесоюзном съезде психологов СССР с публикацией выступлений и даже руково- дством одним из его напра- влений. Организация и про-

(Окончание на 4-й стр.).

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО

СЕКРЕТАРЮ ПАРТКОМА ОГУ тов. В. В. АНИЩУКУ

подаванию истории КПСС и заведующему кафедрой про- фессору Н. М. Якупову. Именно после этого нача- лась против меня «кампа-ния», вплоть до обращений некоторых товарищей в вы- шестоящие партийные инстанции с просьбой «воздействовать на редактора».

А после появления в газете интервью «С расстояния в 72 года» («ЗНК», № 34, 1989), кафедра истории КПСС, как известно, приняла резолюцию, в которой говорилось: «Редактор Н. Т. Щербань устами студентов пропагандирует свои тенденциозные взгляды, убеждает читателей, что «главные со- бытия семнадцатого года про- изошли не в октябре, а в феврале», что якобы Октябрьская революция «пере- ломила естественное развитие России» и т. п.

Повторяя эту ложь об Октябрьской революции, т. Н. Т. Щербань вводит в заблужде- ние читателей, стремится убедить студентов в ошибочности пути, избранного в Октябре 1917 г.

Вы, как секретарь партко- ма, не могли не понимать сколь серьезными были эти необоснованные обвинения. Однако, никакой попытки рассмотреть принципиально эти вопросы на парткоме — в чем, как секретарь, Вы обязаны были проявить инициа- тиву, — как известно, не бы- ло.

Зато на июньском (1989 г.) заседании парткома, в работе которого принимала участие Л. С. Михайленко, — в то время первый секретарь Центрального райкома КПУ, — когда повестка дня парткома была уже исчерпана, Вы вдруг попросили членов парткома задержаться для «раз- говора по душам» с редактором. Надо отдать должное Л. С. Михайленко, — она быстро оценила ситуацию и потребовала прекратить эту комедию. Согласен: принципиальный разговор мог иметь место даже и без официаль- ного включения в повестку дня, но для этого редактора следовало хотя бы предупредить заранее и вести разгово- ров в другой тональности, а не пытаться устроить ему неуклюзий разнос устами Н. Х. Копыта и других.

Кстати, подобные «ации» имели место и в других слу-

чаях, и только принципиаль- ная позиция членов парткома И. П. Зелинского и Ю. Н. Анисимова избавила меня от унизительной процедуры раз- бирательств.

А теперь по существу ва- ших обвинений в сознатель- ном искажении мною ваше- го ответа и фальсификации всего отчета о заседании парткома 31 января с. г.

Никто из участников это- го заседания, за исключени- ем Б. А. Пережняка и Вас, не предъявил мне претензий по поводу того, что я иска- зил смысл их выступлений. Подчеркиваю, смысл, а не форму выражений.

Вот моя запись того, что было сказано на упомянутом заседании парткома Б. А. Пережняком:

«Многое объясняется тем, что В. В. Анищук не стал лидером нашей парторганизации, мы ни разу не слышали его четкого мнения по ряду принципиальных позиций.

За полтора года проведено два общегородских партсобрания, и ни на одном из них секретарь парткома не выступил. Даже на собра- нии по общественным нау- кам почему-то решил отмол- чаться.

Непонятно, почему факу- льтеты должны прилагать усилия, чтобы вынудить сек-retarya парткома и руководи- телей университета встрети- ться для беседы со студен- тами и преподавателями».

Здесь Борис Аркадьевич уточнил лишь один момент: у меня записано «...В. В. Ани- щук не стал лидером», — Б. А. Пережняк настаивает, что на самом деле он ска- зал: «В. В. Анищук не стал по-настоящему лидером». Можно ли говорить здесь о фальсификации??

В заключение хочу добавить: разговор этот нужен был нам обоим. Ибо, если Вы действительно считаете себя приверженцем перестрой- ки в партии, то не можете не согласиться с тем, что отно- шения секретаря парткома с редактором газеты — не частное дело двух лиц. Эти отношения в определенной степени являются показателем политической зрелости парторганизации и мораль- ного климата в коллективе в целом.

Н. ЩЕРБАНЬ.

юбилей

НЕУГОМОННЫЙ ЧЕЛОВЕК

Г. Е. Дедякину — 70

К нему приходят за советом, помошью, просто для сердечной беседы ветераны, студенты, ученые, преподаватели, техработники. Каждому он непременно найдет возможность уделить внимание, помочь, посочувствовать.

Кто в университете не знает Гавриила Егоровича Дедякина — начальника 2-й части, председателя Совета ветеранов войны, труда и Вооруженных Сил?

Огромный жизненный опыт, чуткость, доброта, неутомимость, неизменный оптимизм — кто из нас не испытывал на себе обаяние этого славного человека? Столько теплоты, человеческого, столько жизненной силы, — будто и не ломала судьба, не крушила...

Офицер, окопник, убежденный коммунист, всю войну Гавриил Егорович провел в самом пекле, на передовой: Воронежский, Юго-Западный, Степной, Сталинградский, 2-й, 3-й Украинский фронт... Курская дуга... Два ранения... Пять боевых орденов и многие медали. Такова была доля ветерана.

29 марта Гавриилу Егоровичу исполнилось 70 лет. Это — памятное событие не только для него, но и для всех нас, для каждого, кто когда-либо соприкасался с этим мудрым и щедрым человеком.

Здоровья, счастья, всяческих успехов, долгих Вам лет, дорогой Гавриил Егорович!

Совет ветеранов ОГУ.

Движение для здоровья

Значимость физической культуры в жизни человека неизмеримо возросла в последние десятилетия. Это связано с тем, что в наше время резко сократилась доля физического труда на производстве и в быту, и одновременно усилилось воздействие на организм неблагоприятных факторов — загрязнение окружающей среды, нерациональное питание, стрессы, вредные привычки и т. д.

Одним из лучших видов двигательной активности, способствующих сохранению и укреплению здоровья, является бег, который можно применять в оздоровительных и лечебных целях.

Под влиянием регулярных занятий бегом во всех системах организма происходит биохимическая, морфологическая, функциональная перестройка, повышается активность ферментов мозга, что приводит к увеличению энергетических веществ, уменьшающих боль и вызывающих у человека положительные эмоции; увеличивается сила, подвижность и уравновешенность нервных процессов.

Активизация деятельности мышц при занятиях оздоровительным бегом приводит к повышению активности ферментов, ускоряющих обменные процессы. Изменяется ионный состав мышц — увеличивается содержание натрия, магния, кальция и уменьшается содержание калия.

В этом и состоит один из благоприятных механизмов влияния бега на сердце. Размеры и масса сердца под влиянием бега увеличиваются в результате увеличения мышечных волокон и расширения полости сердца. Изменение кровообращения, увеличение размеров сердца у бегунов отличаются от патологического увеличения сердца у людей, страдающих сердечно-сосудистыми заболеваниями. Под влиянием бега в крови повышается активность ферментов и концентрация белков. Исследования показали, что систематические занятия оздоровительным бегом снижают содержание холестерина в крови, предупреждая тем самым атеросклероз.

Мышцы, принимающие участие в дыхании, приводят к увеличению экскурсии грудной клетки, жизненной емкости и максимальной вентиляции легких. Частота дыхания в покое

у бегунов меньше, чем у лиц, не занимающихся физической культурой.

Занятия бегом могут оказать оздоровительный эффект только при выполнении следующих требований:

1. Заниматься следует сознательно и активно, т. е. понимать общую цель и задачи занятия, анализировать и контролировать свои действия;

2. Заниматься систематически, соблюдать последовательность занятий, оптимально чередовать физические нагрузки и отдых;

3. Правильно дозировать физическую нагрузку с учетом возраста, пола, состояния здоровья, физической подготовленности, индивидуальных особенностей;

4. Заниматься непрерывно и длительно, т. е. строить занятия как круглогодичный и многолетний процесс, сохранив направленность на оздоровительный эффект;

5. Сочетать бег с другими физическими упражнениями;

6. Оптимально использовать естественные факторы природы — солнце, воздух, воду;

7. Соблюдать правила личной гигиены.

Заниматься бегом нельзя тем, кто страдает следующими заболеваниями: сердечная недостаточность II и III степени; стенокардия с частыми приступами; гипертоническая болезнь II и III стадий со стойким повышением артериального давления; аневризмы аорты, сложные врожденные и приобретенные пороки сердца; бронхиальная астма с частыми приступами; хронический бронхит, сахарный диабет, глаукома, злокачественные новообразования, остеохондроз позвоночника, желчнокаменная и почечно-каменная болезни с частыми приступами. О дозировке физической нагрузки, особенностях техники, личной гигиение занимающихся, самон контроле, программах занятий мы поговорим с вами в следующих выпусках «Движение для здоровья».

А. КРАСНАЯ,
старший преподаватель кафедры физвоспитания.

волейбол

ЗАВЕРШИЛОСЬ ПЕРВЕНСТВО ОГУ

12-27 марта в ОГУ проходило первенство по волейболу среди мужских и женских команд. В финальной четверке женских команд оказались представительницы юрфака и ГГФ (матч за 3-е место), мехмата и химфака (матч за 1-е место). В итоге первыми были девушки мехмата, на втором месте — команда химического факультета, третье место — за представительницами юрфака.

Среди юношей первенствовали юристы, вторые — ГГФ, третьи — мехматовцы.

СК ОГУ

О чем поведал Д. Ришелевский

[Окончание.
Начало на 3-й стр.]

ведение республиканской конференции, посвященной С. Л. Рубинштейну, на которую прибыли известные ученые из Москвы, Тбилиси, Киева, Харькова и других городов нашей страны. Кстати замечу, что кафедра обратилась к администрации университета с просьбой увековечить память С. Л. Рубинштейна — нашего земляка, в бытые годы профессора кафедры психологии ОГУ, директора университетской научной библиотеки, выдающегося советского психолога, ее гордости, но ответа мы так и не получили. Д. Ришелевский вынуждает нас напомнить о том, что кафедра ведет исследования на крупнейших предприятиях Одессы. Так, в 1988 году было завершено исследование психологических условий успешного внедрения инновационных процессов в Одесском морском порту. Психологическим аспектам кадровых проблем посвящено исследование в порту «Южный», а если к этому добавить плодотворное сотрудничество с Ассоциацией морских капитанов ЧМП и то, что психологическая экспертиза аварии знаменитого т/х «Максим Горький», проведенная сотрудниками кафедры, признана не только успешной, но и не имеющей аналогов в мировой практике и, наконец, то обстоятельство, что кафедре предложено быть колективным членом в создающемся при Южном академическом центре АН УССР НИИ Черноморского флота, то вырисовывается некая общая, подчеркиваем, общая для кафедры, морская тематика, реализуемая единомышленниками. А если к этому добавить психодиагностические исследования в школах Одессы, семинары по изобретенному на кафедре способу развития продуктивного мышления — психопластике или так называемой

Т-группы, и если при этом учесть их оригинальность и новаторство, то, право же, состояние кафедры, на мои взгляд, не должно быть предметом особой тревоги. Прошу прощения, уважаемый Д. Ришелевский, я забыл к этому добавить учебное пособие «Развитие психологического — исторических представлений», Киев, 1988 (4, 40 п. л.). Ряд публикаций в центральных психологических журналах, запланированных к выходу в 1991 г. в одном из центральных издательств и полностью подготовленную к печати монографию «Историческая психология: методология и перспективы» (15 п. л.) или, скажем, совсем свежую брошюру по психологии общения, адресованную кандидатам в депутаты и призванным помочь в предвыборной борьбе (Дом политпросвещения Одесского обкома Компартии Украины, 1990 г.), а также многочисленные «круглые столы», брифинги, встречи, выставки на кафедре и пр. и пр., то у меня есть все основания смотреть на свою кафедру просветленными, в некотором роде, глазами. В этом мне помогают и сообщения о работе кафедры по Всесоюзному «Маяку», и публикации в центральной и местной печати. Нет слов — в работе кафедры множество недостатков: часто болеет ребенок у лаборанта и в силу этого кафедра, вернее, ее помещение, подключено, плохо ведется документация, мы как-то не приываем документировать каждый шаг своей деятельности. Здесь проявляются, несомненно, отрицательные качества личности заведующего. Он все еще полагает, что работает не для грядущих комиссий.

Впрочем, у меня нет претензий к Д. Ришелевскому. В психологии есть закон избирательности. Иными словами, каждый видит то, что хочет, и то, что может. Здесь ни убийства, ни прибавить. Правда, очень хочется, чтобы видение у моего уважаемого оппонента было и пошире, и поглубже, и масштабнее, государственно, что ли. Но это уже, как говорится, от Бога.

Радует, что Д. Ришелевский теплыми словами вспоминает о Д. Г. Элькине и вдумчивом психологе Т. М. Козиной. Свое уважительное отношение к ним кафедра выразила в материалах, написанных для Истории Одесского университета.

Но слов из песни, как говорится, не выкинешь. Члены кафедры помнят, как отдавший всю жизнь Одесскому университету, престарелый профессор Элькин со слезами на глазах покидал кафедру, будучиуваженным с поста профессора-консультанта. Здесь, разумеется, нет вины Д. Ришелевского. Другие были времена, другие нравы. Но речь-то в «Исповеди...» шла именно об условиях, в которых приходилось существовать психологии в университете на протяжении десятков лет. С тех пор мало что изменилось. Кстати замечу, что кафедра была единственной, кто уговоривал Т. М. Козину остаться в университете, и брала обязательство обеспечить ей условия спокойной, творческой работы. Впрочем, условия для творческого самовыражения созданы для всех сотрудников кафедры, что само по себе немаловажно, особенно для тех, кто знаком с ее недавним прошлым. Но дело не в этом, а в том, что именно так, как принято говорить, социально-психологический климат дает плоды. Завершается подготовка докторской диссертации, близка к защите кандидатская диссертация, идет интенсивная подготовка еще одной. В общем, есть повод воскликнуть: «Лед тронулася, господа присяжные заседатели!».

И. БЕЛЯВСКИЙ.

(Продолжение следует).

1 апреля — наш праздник

Английский клуб

в сердце Одессы

Начиналось все в пятую весну от начала застоя, а для иностранцев в 70-м году. В тот памятный год студенты-физики Одесского университета решили, перефразируя Высоцкого, что наш город процветает, но ему в самом деле не хватает самой малости — английского клуба.

Не было — так будет, — рассудили Алексеев-Полов и Виктор Салтыков со товарищи. И название избрали — «Гамильтониан», происходящее от слова «Гамильтон», в свою очередь производное от слова «lord». Эта легкая студенческая выдумка имела далеко идущие последствия, и вот уже 20 лет клуб не прерывает свою деятельность. А, скажите, чем может заниматься английский клуб на территории нашего города? Разумеется, юмором и сатирой. О, этот добрый старый английский юмор за два десятка лет ничуть не истерся, напротив, еще как засторились его кромки.

Уже с десяток лет в клубе постоянно прописаны два неизменных персонажа — сэр Джордж и сэр Чарльз, по традиции открывающие очередное заседание неторопливой беседой при свечах. А потом разворачивается веселое действие, то и дело прерываемое взрывами хохочущей публики. Хозяин на сцене сменяют гости — подмостки клуба видели практически всех начинающих и успешно продолжающих одесских юмористов и сатириков.

Короче говоря, клуб широко известен (хотя и в достаточной

узких кругах) и играет не последнюю роль в развитии и прогаанде одесского юмора. Примером этому — представительство (не менее 70 процентов) членов клуба в команде «одесских джентльменов».

Смею уверить, что и сегодня клуб не оскудел талантами (хотя и щедро расточаемыми), поддерживающими традиции английского юмора на одесской земле (почве).

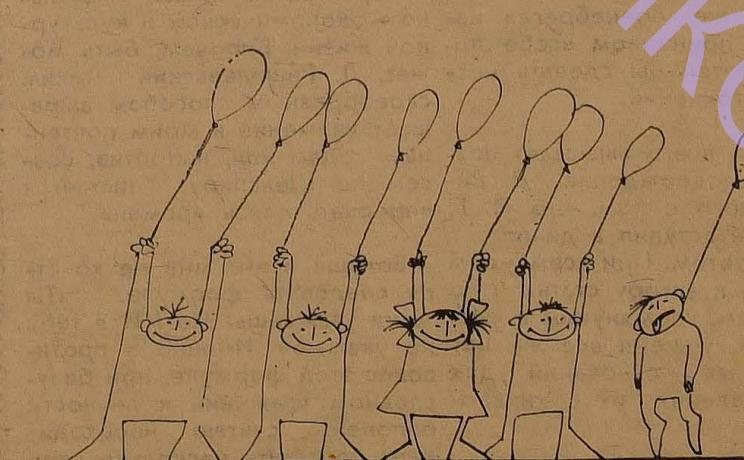
Члены клуба гастролируют, делегируют своих представителей для участия во всесоюзных Днях физики в Москве и Минске. Каждое лето клуб устраивает слет юмористов всей страны, организует их концерты. В прошлом году нашими гостя-

ми были, например, команды КВН Новосибирска, Днепропетровска, МГУ, СТЭМ МФТИ, многочисленные авторы из других городов.

Апофеозом деятельности клуба, несомненно, является ежегодный праздник физиков в Одессе. Обычно День физика отмечается в последнее воскресенье марта. На этот светлый праздник работников синхротрона и крутых весов съезжаются гости со всей страны: лучшие СТЭМы, команды КВН, родственные по духу клубы и, конечно, гости из других вузов.

В нынешнем году с 30 марта по 2 апреля клуб будет отмечать 20-летие этого всесоюзного праздника. Готовится юбилейное заседание, приглашены многочисленные гости. Если и в вашем поле зрения попадет афиша с эмблемой «Гамильтониана», приходите, не пожалеете...

А. ОВЧИННИКОВ,
вiced-президент клуба.

волейбол

ЗАВЕРШИЛОСЬ ПЕРВЕНСТВО ОГУ

12-27 марта в ОГУ проходило первенство по волейболу среди мужских и женских команд. В финальной четверке женских команд оказались представительницы юрфака и ГГФ (матч за 3-е место), мехмата и химфака (матч за 1-е место). В итоге первыми были девушки мехмата, на втором месте — команда химического факультета, третье место — за представительницами юрфака.

Среди юношей первенствовали юристы, вторые — ГГФ, третьи — мехматовцы.

СК ОГУ

пишите нам:

270057, Одесса-Центр, вул. Петра Великого, 2, держуні-верситет, редакція газети «За наукові кадри».

ЗАХОДТЬ: Одеса, вул. Радянської Ар-

мії, 24, 1-й поверх, кімната, 9.

ДЗВОНІТЬ:

Тел. 23-84-13.

Редактор М. ЩЕРБАНЬ.